

ปัญหาสุขภาพ และพฤติกรรมการป้องกันอันตรายจากการใช้สารเคมี
ของพนักงานในร้านเสริมสวย ในเขตเทศบาลตำบลบ้านดู่
อำเภอเมืองจังหวัดเชียงราย

HEALTH PROBLEMS AND PREVENTIVE BEHAVIORS FROM CHEMICAL
HAZARDS AMONG EMPLOYEES AT BEAUTY SALONS
IN BAN DU SUBDISTRICT MUNICIPALITY, MUANG DISTRICT,
CHIANG RAI PROVINCE

วันที่รับ: 11 สิงหาคม 2564

วันที่แก้ไข: 21 กันยายน 2564

วันที่ตอบรับ: 25 ตุลาคม 2564

พินัทฐิณีย์ จิตคำ^{1*}, อมรรัตน์ แสงนิล¹,

อรยา นิลสุขุม¹ และ อรรัมภา เพชรรัตน์¹

Pinatthinee Jitkham^{1*}, Amornrut Sangnil¹,

Oraja Nilsukhum¹ and Onrampa Phetcharat¹

¹สำนักวิชาวิทยาศาสตร์สุขภาพ มหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงราย เชียงราย 57100

¹School of Health Science, Chiang Rai Rajabhat University, Chiang Rai 57100

*Corresponding author e-mail: pinut1@hotmail.com

บทคัดย่อ

การวิจัยเชิงสำรวจแบบภาคตัดขวาง มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาความชุกของปัญหาสุขภาพของพนักงานในร้านเสริมสวย และเพื่อศึกษาพฤติกรรมและปัจจัยที่ส่งผลต่อพฤติกรรมการป้องกันอันตรายจากการใช้สารเคมีในการทำงานของพนักงานในร้านเสริมสวย ในเขตเทศบาลตำบลบ้านดู่ อำเภอเมือง จังหวัดเชียงราย ประชากรคือพนักงานในร้านเสริมสวย จำนวน 105 คน เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล เป็นแบบสอบถาม ตรวจสอบค่าดัชนีความสอดคล้องเท่ากับ 1.00 และใช้วิธีการหาสัมประสิทธิ์แอลฟาของครอนบาค (Cronbach's Alpha Coefficient) ได้เท่ากับ 0.74 วิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้สถิติเชิงพรรณนา (Descriptive Statistics) คือ ความถี่ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ทดสอบสมมติฐานด้วยสถิติการทดสอบค่าเฉลี่ย (Compare Mean) หากพบความแตกต่างจะนำไปสู่การเปรียบเทียบรายคู่ โดยใช้วิธี LDS ทดสอบความสัมพันธ์ด้วยสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์แบบเพียร์สัน (Pearson's Correlation Coefficients)

ผลการวิจัยพบว่า ปัญหาสุขภาพที่เกิดจากการใช้สารเคมีของพนักงานในร้านเสริมสวย พบมีอาการร้อยละ 33.33 โดยพบอาการทางผิวหนังมากที่สุด ร้อยละ 29.49 รองลงมา คืออาการทางระบบทางเดินหายใจ ร้อยละ 28.29 พฤติกรรมการป้องกันอันตรายจากการใช้สารเคมีในการทำงานของพนักงานในร้านเสริมสวย พบว่าส่วนใหญ่มีพฤติกรรมการป้องกันอันตรายอยู่ในระดับสูง ร้อยละ 80 และความสัมพันธ์ของปัจจัยด้านการทำงานกับพฤติกรรมการป้องกันอันตรายจากการใช้สารเคมีในการทำงาน และปัญหาสุขภาพกับพฤติกรรมการป้องกันอันตรายจากการใช้สารเคมีในการทำงาน พบว่ามีความสัมพันธ์อย่างไม่มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 จากผลการวิจัยครั้งนี้ หน่วยงานที่เกี่ยวข้องกับทางด้านสุขภาพ ควรให้ความสำคัญต่อการดูแลสุขภาพของพนักงานในร้านเสริมสวย ซึ่งถือเป็นแรงงานนอกระบบ โดยจัดให้มีโปรแกรมการตรวจสุขภาพเชิงรุกอย่างน้อยปีละครั้ง เพื่อเป็นการเฝ้าระวังผลกระทบต่อสุขภาพ และสนับสนุนการให้องค์ความรู้และอุปกรณ์ป้องกันอันตรายจากสารเคมีในการทำงาน

คำสำคัญ: พฤติกรรมการป้องกัน, อันตรายจากการใช้สารเคมี, ปัญหาสุขภาพ, พนักงานในร้านเสริมสวย

Abstract

This cross-sectional study aimed to study the prevalence of health problems of employees in beauty salons and to investigate preventive behaviors on chemical hazards of the employees at the beauty salon in Ban Du Sub-district Municipality, Muang District, Chiang Rai Province. Participants included 105 beauty salon employees. The data were collected by questionnaire (IOC = 1.00). Also, were determined by Cronbach's Alpha Coefficient with value at 0.74. Data were analyzed using descriptive statistics such as frequency, percentage, mean and standard deviation. The hypotheses was tested by compare mean, in case of its had statistical significant different testing a pair of variables by LSD was used to test hypothesis for each pair in order to see which pairs are different and Pearson's Correlation Coefficients.

The findings revealed that 33.33% of them had health problems caused by the use of chemicals from working in the beauty salon. The most common problem was skin problems (29.49%) followed by respiratory problems (28.29%). The most of employees at the beauty salon (80%) had high level of preventive behaviors on chemical hazards. The relationship of working condition factors with preventive behaviors on chemical hazards of the employees at the beauty salon and health problems with preventive behaviors on chemical hazards of the employees at the beauty salon. It was found that there was no significant correlation at the level of .05. The health organizations should pay attention to the health problems among the staff in the beauty salon who are considered as the informal labors by providing a proactive them an annual physical examination in order to monitor their negative health consequences from working. Also, provide them the knowledge and personal protective equipment for preventing the chemical hazards from working.

Keywords: Preventive Behavior, Chemical Hazard, Health Problems, Beauty Salon Staff

บทนำ

การประกอบอาชีพเสริมสวยในปัจจุบัน เป็นอาชีพที่เป็นที่นิยมและมีการให้บริการทั่วไป มีการขยายการบริการจำนวนมากทั้งในเมืองใหญ่และแม้แต่ในหมู่บ้าน จากสถิติการจดทะเบียนร้านเสริมสวยของกระทรวงพาณิชย์ พ.ศ. 2547 พบว่ามีประมาณ 400 แห่ง (กรมพัฒนาธุรกิจการค้า กระทรวงพาณิชย์, 2547) กระทรวงสาธารณสุข ได้ประกาศให้สถานบริการร้านแต่งผม-เสริมสวย เป็นกิจกรรมที่เป็นอันตรายต่อสุขภาพ ในปี พ.ศ. 2538 (ประกาศกระทรวงสาธารณสุขที่ 5/2538, 2538) เพื่อควบคุมดูแลให้สถานบริการมีสุขลักษณะที่ถูกต้อง การบริการแต่งผม-เสริมสวยนั้น ช่างเสริมสวยและพนักงานที่ให้บริการ ถือว่าเป็นกลุ่มที่มีความเสี่ยงในการสัมผัสกับสารเคมีจากกิจกรรมต่าง ๆ ในร้าน เช่น การยัดผม ดัดผม และทำสีผม จึงเป็นกลุ่มที่มีความเสี่ยงในการได้รับผลกระทบจากการสัมผัสสารเคมีทั้งในระยะสั้นและระยะยาว ในการย้อมผม ดัดผม และทำสีผม นั้น นอกจากจะทำให้เสี่ยงต่อการระคายเคืองระบบทางเดินหายใจและการแพ้พิษสารเคมี จากสารประกอบอินทรีย์ระเหย ยังมีความเสี่ยงต่อสารโลหะหนักที่เป็นองค์ประกอบของสีด้วย โดยเฉพาะในบริเวณพื้นที่การทำงาน มีการตรวจพบ

ค่าความเข้มข้นของสารฟอร์มัลดีไฮด์ในอากาศ ซึ่งเป็น 1 ในสารก่อมะเร็ง (ปวีณา ลิ้มปิติปราการ, พลากร สืบสำราญ, และ ชนัญญา ปุยฝ้าย, 2560) แต่เนื่องจากการบริการที่สามารถทำเงินเข้าร้านได้มากที่สุด ได้แก่ การบริการประเภทการตัดผม ยืดผม ย้อมผม และการทำแพชชั่นสีผม (ธุรกิจเสริมสวย, 2553) จึงทำให้ผู้ประกอบการร้านเสริมสวยให้ความสนใจ และมีการใช้สารเคมีในการให้บริการดังกล่าวมากยิ่งขึ้น อีกทั้งบริษัทผู้ผลิตผลิตภัณฑ์แต่งผม-เสริมสวยต่าง ๆ ได้พยายามคิดค้นและกระตุ้นการทำแพชชั่นใหม่ ๆ จึงทำให้มีการใช้สารเคมีกันอย่างแพร่หลาย และในการบริการแต่ละครั้งจะมีการสัมผัสสารเคมี โดยเฉพาะช่างเสริมสวยหรือพนักงานที่เป็นผู้ที่ต้องทำงานสัมผัสสารเคมีอย่างต่อเนื่องเป็นประจำทุกวัน มีโอกาสเสี่ยงที่จะได้รับอันตรายจากสารเคมีดังกล่าว แม้ว่าปริมาณสารเคมีส่วนใหญ่จะผ่านการรับรองว่าปลอดภัย แต่ยังไม่มีการระบุถึงปริมาณการสัมผัสสารในระดับที่ปลอดภัย (วันชัย สุธีวีระขจร, 2554) ความเสี่ยงของพนักงานร้านเสริมสวยต่อสุขภาพจากสารเคมี ได้แก่ พิษสารเคมีที่เป็นน้ำยาสระผม ย้อมผม ทำสีผม ตัดผม หรือยืดผม นั้น เสี่ยงต่อการระคายเคืองจากสารเคมีและการได้รับสารเคมีหลายชนิดเข้าสู่ร่างกาย เช่น สารเคมีกลุ่มสารประกอบอินทรีย์ระเหย ได้แก่ ฟอร์มัลดีไฮด์ (Formaldehyde) (นลินี ศรีพวง, 2557) โดยปกติฟอร์มัลดีไฮด์ใช้ในการฟอกหนัง ใช้รักษาสภาพเนื้อเยื่อ แต่ในกระบวนการเสริมสวยอาจพบฟอร์มัลดีไฮด์อยู่ในน้ำยายืดผม น้ำยาปรับสภาพผม หรือแชมพูบางสูตรที่ไม่ได้มาตรฐาน เมื่อนำมาใช้ไอรระเหยจะฟุ้งกระจายอยู่ในอากาศได้ (ศิรินทิพย์ ชาญด้วยวิทย์ และ ภัทราวดี จารวัฒน์ธรรม, 2556)

พนักงานร้านเสริมสวยได้รับผลกระทบต่อสุขภาพจากการสัมผัสสารเคมีได้ทั้งในระยะสั้นและระยะยาว โดยที่ระบบผิวหนังมีรายงานการแพ้ที่ผิวหนัง ตา หายใจลำบาก ร้อยละ 35 (Mandiracioglu, Kose, Gozaydin, Turken, & Kizaucu, 2009) พบอุบัติการณ์การเกิดผื่นที่มีมือเป็น 23.8 รายต่อประชากรพันคนต่อปี (Lind et al., 2007) ที่ระบบทางเดินหายใจ อาการไอ ร้อยละ 33 หายใจลำบาก ร้อยละ 29 (Hashemi, Boskababy, & Nazari, 2010) พบโรคหอบหืดจากการทำงานอาชีพเสริมสวย ร้อยละ 51.1 (Moscato, Pignatti, Yacoub, Romano, Spezia, & Perfeti, 2005) ส่วนความชุกของโรคหลอดลมอักเสบ พบร้อยละ 6.8 (Leino, Tammilehton, Luukkonen, & Nordman, 1997) ในระบบสืบพันธุ์ พบว่ามีความชุกของความผิดปกติของประจำเดือนในช่วงเสริมสวยที่ทำงานนานกว่า 12 เดือน มีอัตราความผิดปกติเป็น 1.87 เท่าของกลุ่มพนักงานออฟฟิศ (Ronda, Garcia, Paya, & Moen, 2009) นอกจากนี้ยังพบความเสี่ยงเพิ่มขึ้นในโรคมะเร็งบางชนิด จากการศึกษาของ Gago, Castelao, Yuan, Yu, & Ross (2001) พบผู้หญิงที่ใช้ยาย้อมผมชนิดถาวรมีโอกาสเสี่ยงต่อการเป็นมะเร็งกระเพาะปัสสาวะเป็น 2.1 เท่าของคนที่ไม่ได้ใช้ และสำหรับคนที่ใช้ยาย้อมผมเดือนละครั้งนานกว่า 15 ปี มีความเสี่ยง

เพิ่มเป็น 3.3 เท่าจากปกติ ช่างเสริมสวยที่ทำงานมานานกว่า 10 ปี มีความเสี่ยงเป็น 5 เท่าของผู้ที่ไม่ได้สัมผัสสารเคมี สำหรับประเทศไทย ปิยะ แซ่จั้ง (2555) ได้ศึกษาความชุกของการเกิดผื่นผิวหนังอักเสบบริเวณมือในนักศึกษาช่างทำผมหญิงในเขตกรุงเทพมหานคร ร้อยละ 22.4 และจากการสำรวจด้านสุขภาพและสิ่งแวดล้อมของสถานบริการร้านแต่งผม-เสริมสวยทั่วประเทศและกรุงเทพมหานคร ในปี 2550 พบว่ามีร้านเสริมสวยที่ไม่มีการตรวจสุขภาพประจำปีของพนักงาน ร้อยละ 56.3 พนักงานไม่หยุดปฏิบัติงานขณะเจ็บป่วย ร้อยละ 60.42 และไม่มีผ้าปิดปาก-ปิดจมูก ร้อยละ 39.5 ในด้านสิ่งแวดล้อม มีการระบายอากาศไม่เหมาะสม ร้อยละ 33.3 นอกจากนี้กลุ่มผู้ประกอบการอาชีพช่างเสริมสวย รวมถึงพนักงานในร้านเสริมสวยเหล่านี้ ยังต้องเผชิญกับปัจจัยอันตรายในด้านต่าง ๆ ได้แก่ ด้านเคมี กายภาพ ชีวภาพ การยศาสตร์ และจิตสังคม ได้อีกด้วย (พิมาน ธีระรัตนสุนทร, บุญเรือง ชุงหวล, และ มุกดาวรรณ ยวงเดชกล้า, 2560) จากข้อมูลดังกล่าวจะเห็นว่าพนักงานร้านเสริมสวยมีโอกาสสัมผัสสารเคมี ทำให้เสี่ยงต่อการได้รับอันตราย และการเจ็บป่วยจากการปฏิบัติงานได้ ดังนั้นการควบคุมป้องกันจึงมีความสำคัญที่จะลดความเสี่ยงที่อาจเกิดขึ้นจากการใช้สารเคมีดังกล่าว

และเมื่อพิจารณาจากทฤษฎี สถิติ งานวิจัยที่กล่าวมาข้างต้น พบว่าพนักงานร้านเสริมสวยมีโอกาสสัมผัสสารเคมีจากการปฏิบัติงาน และมีโอกาสเกิดโรคจากการประกอบอาชีพได้ ดังนั้นการควบคุมป้องกันจึงมีความสำคัญที่จะลดความเสี่ยงที่อาจเกิดขึ้นจากการใช้สารเคมีดังกล่าว ผู้วิจัยในฐานะที่เป็นนักสาธารณสุขและอาจารย์ประจำหลักสูตรสาธารณสุขศาสตร์ จึงได้เห็นถึงความสำคัญของปัญหาและผลกระทบต่อสุขภาพของพนักงานในร้านเสริมสวย ซึ่งมีความเสี่ยงจากการสัมผัสสารเคมีอย่างต่อเนื่องเป็นประจำทุกวัน อีกทั้งการมีพฤติกรรมป้องกันที่อาจไม่เหมาะสม ดังนั้นจึงได้ทำการศึกษาปัญหาสุขภาพ และพฤติกรรมป้องกันอันตรายจากการใช้สารเคมีของพนักงานในร้านเสริมสวย ตำบลบ้านดู่ อำเภอเมือง จังหวัดเชียงราย ซึ่งเป็นพื้นที่เขตชุมชนเมืองกึ่งชนบท และเป็นพื้นที่ตั้งของมหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงราย หอพักนักศึกษาจำนวนมาก และห้างสรรพสินค้าขนาดใหญ่ สนามบิน ทำให้มีร้านเสริมสวยเกิดขึ้นมากมาย ในเขตพื้นที่โดยดูจากข้อมูลการขออนุญาตประกอบกิจการที่เป็นอันตรายต่อสุขภาพ (กิจการร้านเสริมสวย) ในปี 2563 (กองสาธารณสุขและสิ่งแวดล้อม เทศบาลตำบลบ้านดู่, 2563) จากกิจการร้านเสริมสวยที่เพิ่มขึ้นเรื่อย ๆ ในเขตเทศบาลตำบลบ้านดู่ ทำให้มีจำนวนพนักงานร้านเสริมสวยมากขึ้น อีกทั้งยังไม่มีงานวิจัยและรายงานผลของปัญหาสุขภาพของพนักงานร้านเสริมสวยในพื้นที่ดังกล่าว ซึ่งผลที่ได้การศึกษานี้จะสามารถนำข้อมูลพื้นฐานไปพัฒนาเป็นแนวทางในการจัดทำแผนพัฒนาส่งเสริมสุขภาพและเฝ้าระวังป้องกันอันตรายจากการใช้สารเคมีในกลุ่มผู้ประกอบการบริการแต่งผม-เสริมสวย ดังกล่าวได้ต่อไป

วัตถุประสงค์การวิจัย

1. เพื่อศึกษาความชุกของปัญหาสุขภาพของพนักงานในร้านเสริมสวย ในเทศบาลตำบลบ้านดู่ อำเภอเมือง จังหวัดเชียงราย
2. เพื่อศึกษาพฤติกรรม การ และปัจจัยที่ส่งผลต่อพฤติกรรมป้องกันอันตรายจากการใช้สารเคมีในการทำงานของพนักงานในร้านเสริมสวย ในเทศบาลตำบลบ้านดู่ อำเภอเมือง จังหวัดเชียงราย

กรอบแนวคิดในการวิจัย

ปัจจัยส่วนบุคคล

- เพศ
- อายุ
- สถานภาพ
- ระดับการศึกษา
- รายได้
- ประวัติการแพ้
- โรคประจำตัว
- ประสบการณ์การทำงาน

ปัจจัยด้านสภาพการทำงาน

- สถานภาพในร้านเสริมสวย
- ขนาดธุรกิจ
- ระยะเวลาในการทำงาน (วันต่อสัปดาห์)
- ระยะเวลาในการทำงาน (ชั่วโมง/วัน)
- ระยะเวลาในการสัมผัสสารเคมีเฉลี่ย
- การได้รับการอบรมความรู้เกี่ยวกับอันตราย และการป้องกันอันตรายจากการใช้สารเคมี

ปัญหาสุขภาพที่เกิดจากการใช้สารเคมีในการทำงาน ได้แก่

- ระบบผิวหนัง
- ทางเดินหายใจ
- ทางตา
- ทางระบบประสาท
- อาการอื่น ๆ

พฤติกรรมป้องกันอันตราย
จากสารเคมีของพนักงาน
ในร้านเสริมสวย

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยในครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงสำรวจแบบภาคตัดขวาง (Cross-sectional Study) เก็บรวบรวมข้อมูลระหว่างเดือนพฤศจิกายน พ.ศ. 2563–กุมภาพันธ์ พ.ศ. 2564

ประชากร

ผู้ประกอบอาชีพบริการร้านเสริมสวยในเขตเทศบาลตำบลบ้านดู่ อำเภอเมือง จังหวัดเชียงราย ที่ได้รับอนุญาตประกอบกิจการที่เป็นอันตรายต่อสุขภาพจากเจ้าพนักงานท้องถิ่น จำนวนทั้งหมด 78 ร้าน ช่างหรือพนักงานผู้ให้บริการ จำนวนทั้งหมด 105 คน

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เป็นแบบสอบถามที่ผู้วิจัยสร้างขึ้นเองจากการทบทวนวรรณกรรมที่เกี่ยวข้อง จำนวน 1 ชุด แบ่งออกเป็น 4 ส่วน คือ

ส่วนที่ 1 ปัจจัยส่วนบุคคล ประกอบด้วย เพศ อายุ สถานภาพ ระดับการศึกษา รายได้ ประวัติการแพ้ โรคประจำตัว สถานภาพในร้านเสริมสวย ประสบการณ์การทำงาน ซึ่งเป็นข้อคำถามแบบมีตัวเลือกให้เลือกตอบและเติมข้อความ จำนวน 9 ข้อ

ส่วนที่ 2 ปัจจัยด้านสภาพการทำงาน ประกอบด้วย สถานภาพในร้านเสริมสวย ขนาดธุรกิจ ระยะเวลาในการทำงาน (วันต่อสัปดาห์) ระยะเวลาในการทำงาน (ชั่วโมงต่อวัน) ระยะเวลาในการสัมผัสสารเคมีเฉลี่ย การได้รับการอบรมความรู้เกี่ยวกับอันตรายและการป้องกันอันตรายจากการใช้สารเคมี

ส่วนที่ 3 ปัญหาสุขภาพที่เกิดจากการใช้สารเคมีในการทำงาน เป็นแบบสอบถามเกี่ยวกับปัญหาสุขภาพที่เกิดขึ้นในระยะเฉียบพลันจากการใช้สารเคมีในการทำงาน ตามการรับรู้ของช่างหรือพนักงานในร้านเสริมสวย ซึ่งผู้วิจัยได้พัฒนามาจากการทบทวนเอกสารและวรรณกรรมที่เกี่ยวข้อง ในการเกิดปัญหาสุขภาพจากการใช้สารเคมีในช่างหรือพนักงานในร้านเสริมสวย ที่ระบบผิวหนัง ได้แก่ อาการผด ผื่นคัน ผื่นหนังอักเสบ บวมแดง เป็นต้น อาการที่เกิดขึ้นที่ระบบทางเดินหายใจ ได้แก่ การระคายเคืองที่จมูก คันจมูก น้ำมูกไหล ไอ อาการหอบ เหนื่อย แน่นหน้าอก เป็นต้น อาการที่เกิดขึ้นทางตา ได้แก่ อาการระคายเคือง น้ำตาไหล ตาแดง และอาการที่เกิดขึ้นทางระบบประสาท ได้แก่ ปวดศีรษะ มึนงงศีรษะ เป็นต้น ซึ่งประเมินตามการรับรู้ของช่างหรือพนักงานในร้านเสริมสวย โดยอาการนั้นสัมพันธ์กับการใช้ผลิตภัณฑ์แต่งผม-เสริมสวย ในการทำงานและการดูแลรักษาเมื่อเกิดอาการเหล่านั้น ซึ่งข้อคำถามเป็นลักษณะเลือกตอบ (Check list) ให้เลือกตอบ มี-ไม่มี และเติมข้อความ จำนวน 17 ข้อ

ส่วนที่ 4 พฤติกรรมการป้องกันความอันตรายจากการใช้สารเคมีในร้านเสริมสวย ซึ่งผู้วิจัยพัฒนามาจากการทบทวนเอกสารและวรรณกรรมที่เกี่ยวข้อง จำนวน 11 ข้อ โดยลักษณะของข้อคำถามเป็นแบบวัดความคิดเห็นซึ่งมีลักษณะเป็นมาตราประมาณค่า (Rating Scale) 4 ระดับ โดยดัดแปลงมาจากมาตราประมาณค่าของลิเคิร์ต (Likert Scale) 5 ระดับ เป็น 4 ระดับ วิเคราะห์โดยใช้สถิติค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และแปลผลโดยใช้ระดับการวัดข้อมูลประเภทอันตรภาคชั้น (Interval Scale) แบ่งเป็น 3 ระดับ (ธานินทร์ ศิลป์จารุ, 2552) จากคะแนนที่ได้ต่ำสุดถึงสูงสุด ได้แก่ ระดับต่ำ (1.0–2.00 คะแนน) ระดับปานกลาง (2.1–3.00 คะแนน) ระดับสูง (3.1–4.00 คะแนน)

การหาคุณภาพเครื่องมือ

แบบสอบถามผ่านการวิเคราะห์ความตรงเชิงเนื้อหา โดยหาค่าดัชนีความสอดคล้องจากผู้เชี่ยวชาญ 3 ท่าน ได้เท่ากับ 1.00 และนำแบบสอบถามไปทดลองใช้ในกลุ่มตัวอย่างร้านเสริมสวยในเขตเทศบาลตำบลนางแล และเทศบาลตำบลท่าสุต อำเภอเมือง จังหวัดเชียงราย จำนวน 30 คน ได้ค่าความเที่ยงของแบบสอบถามเกี่ยวกับพฤติกรรมป้องกันอันตรายจากการใช้สารเคมี และปัญหาสุขภาพที่เกิดจากการใช้สารเคมีในการทำงาน โดยวิธีการหาสัมประสิทธิ์แอลฟาของครอนบาค (Cronbach's Alpha Coefficient) ได้เท่ากับ 0.74

ข้อพิจารณาด้านจริยธรรม

การวิจัยครั้งนี้ผ่านการรับรองจากสำนักงานคณะกรรมการจริยธรรมการวิจัย สำนักงานสาธารณสุขจังหวัดเชียงราย เลขที่โครงการวิจัย 58/2563 วันที่ 30 กันยายน 2563

วิธีการเก็บรวบรวมข้อมูล

ผู้วิจัยทำหนังสือขอความอนุเคราะห์ลงพื้นที่เข้าเก็บข้อมูลวิจัยไปยังหน่วยงานที่เกี่ยวข้องเพื่อขอเข้าพื้นที่เก็บข้อมูลวิจัย จากนั้นผู้วิจัยและคณะ นำแบบสอบถามเข้าไปเก็บรวบรวมข้อมูลในกลุ่มประชากร โดยสอบถามความยินดีให้ความร่วมมือและให้เซ็นใบยินยอม ในกรณีที่อ่านเขียนภาษาไทยไม่ได้และยินดีให้ความร่วมมือ ผู้วิจัยและคณะเป็นผู้ให้รายละเอียดข้อมูลงานวิจัย ให้ลงลายมือชื่อในใบยินยอมและทำการสัมภาษณ์กลุ่มประชากร

การวิเคราะห์ข้อมูล

ใช้โปรแกรมสำเร็จรูปในการวิเคราะห์ โดยใช้สถิติเชิงพรรณนา คือ ความถี่ ร้อยละ ค่าเฉลี่ยประชากร (μ) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (σ) ทดสอบสมมติฐานด้วยสถิติการทดสอบค่าเฉลี่ย (Compare Mean) หากพบความแตกต่างจะนำไปสู่การเปรียบเทียบรายคู่ โดยใช้วิธี LDS ทดสอบความสัมพันธ์โดยใช้สถิติ Spearman's Rank Correlation Coefficient

ผลการวิจัย

ข้อมูลปัจจัยบุคคล

จากการเก็บข้อมูล ประชากรส่วนใหญ่เป็นเพศหญิง (ร้อยละ 72.4) มีอายุระหว่าง 29-39 ปี อายุเฉลี่ย ($\mu \pm \sigma = 37.59 \pm 11.35$) ปี มีสถานภาพโสด (ร้อยละ 51.4) การศึกษาปริญญาตรีหรือสูงกว่า (ร้อยละ 25.7) รายได้เฉลี่ยต่อเดือนอยู่ระหว่าง 10,001-20,000 บาท ($\mu \pm \sigma = 26.25 \pm 16.11$) ไม่มีประวัติการแพ้ (ร้อยละ 82.9) ไม่มีโรคประจำตัว (ร้อยละ 81.0) ประสบการณ์ในการประกอบอาชีพช่างเสริมสวย 1-10 ปี ประสบการณ์เฉลี่ย ($\mu \pm \sigma = 8.73 \pm 8.24$) ปี

ปัจจัยด้านสภาพการทำงาน

จากการเก็บข้อมูลร้านแต่งผมเสริมสวยที่ให้บริการ เป็นเจ้าของกิจการ (ร้อยละ 74.3) ส่วนใหญ่เป็นร้านแต่งผม-เสริมสวยชายและหญิง (ร้อยละ 44.8) เป็นธุรกิจขนาดเล็ก (เก้าอี้ตัดผมน้อยกว่า 4 ตัว) (ร้อยละ 82.9) ระยะเวลาในการทำงานต่อสัปดาห์ 1-7 วันต่อสัปดาห์ เฉลี่ย ($\mu \pm \sigma = 6.22 \pm 1.13$) วันต่อสัปดาห์ ระยะเวลาในการทำงาน (ชั่วโมงต่อวัน) 8-12 ชั่วโมงต่อวัน (ร้อยละ 78.1) ระยะเวลาในการสัมผัสสารเคมีเฉลี่ย (ครั้งต่อนาที) สัมผัสสารเคมี (น้ำยายืดผม) 180-240 นาทีต่อการยืดผม 1 ครั้ง เฉลี่ย ($\mu \pm \sigma = 92.19 \pm 110.07$) (ร้อยละ 16.2) การเปลี่ยนสีผมแบบย้อมผม/กัดสีผม 61-120 นาทีต่อการเปลี่ยนสีผมแบบย้อมผม/กัดสีผม 1 ครั้ง เฉลี่ย ($\mu \pm \sigma = 59.33 \pm 61.76$) (ร้อยละ 26.7) การตัดผม (น้ำยาดัดผม) 1-60 นาทีต่อการตัดผม (น้ำยาดัดผม) 1 ครั้ง เฉลี่ย ($\mu \pm \sigma = 55.62 \pm 83.64$) (ร้อยละ 21.9) การตัด/ซอยผม (สเปรย์แต่งผม, เจลแต่งผม) 1-30 นาทีต่อการตัด/ซอยผม 1 ครั้ง เฉลี่ย ($\mu \pm \sigma = 33.00 \pm 20.04$) (ร้อยละ 67.6) การสระศีรษะ (แชมพูสระผม, ครีมนำรุงผม, สเปรย์ แต่งผม, เจลแต่งผม) 1-30 นาทีต่อการสระศีรษะ 1 ครั้ง เฉลี่ย ($\mu \pm \sigma = 24.48 \pm 14.77$) (ร้อยละ 70.5) การได้รับการอบรมความรู้เกี่ยวกับอันตรายและการป้องกันอันตรายจากการใช้สารเคมี ไม่เคย (ร้อยละ 75.2) ดังตารางที่ 1

ตารางที่ 1 จำนวนและร้อยละของผู้ตอบแบบสอบถาม จำแนกตามปัจจัยด้านสภาพการทำงาน

ปัจจัยด้านสภาพการทำงาน	จำนวน (N = 105)	ร้อยละ
สถานภาพในร้านเสริมสวย		
เจ้าของร้าน	78	74.3
ช่างเสริมสวย	19	18.1
ผู้ช่วย/พนักงานในร้านเสริมสวย	8	7.6
ร้านแต่งผม-เสริมสวยที่ให้บริการ		
ร้านแต่งผม-เสริมสวยหญิง	33	31.4
ร้านแต่งผม-เสริมสวยชาย	25	23.8
ร้านแต่งผม-เสริมสวยชายและหญิง	47	44.8
ขนาดธุรกิจ		
ธุรกิจขนาดเล็ก (เก้าอี้ตัดผมน้อยกว่า 4 ตัว)	87	82.9
ธุรกิจขนาดกลาง (เก้าอี้ตัดผม 4-10 ตัว)	18	17.1

ปัจจัยด้านสภาพการทำงาน	จำนวน (N = 105)	ร้อยละ
ระยะเวลาในการทำงานต่อสัปดาห์		
2 วัน/สัปดาห์	1	1.0
3 วัน/สัปดาห์	1	1.0
4 วัน/สัปดาห์	2	1.9
5 วัน/สัปดาห์	5	4.8
6 วัน/สัปดาห์	45	42.9
7 วัน/สัปดาห์	49	46.7
ระยะเวลาในการทำงาน (ชั่วโมงต่อวัน)		
น้อยกว่า 8 ชั่วโมง/วัน	9	8.6
8-12 ชั่วโมง/วัน	82	78.1
12-15 ชั่วโมง/วัน	14	13.3
ระยะเวลาในการสัมผัสสารเคมีเฉลี่ย (ครั้งต่ออาทิตย์)		
การสระศีรษะ (แชมพูสระผม, ครีมนำรุงผม, สเปรย์แต่งผม, เจลแต่งผม)		
1-30 นาที	74	70.5
31-60 นาที	16	15.2
ไม่มีการให้บริการ	15	14.0
การตัด/ซอยผม (สเปรย์แต่งผม, เจลแต่งผม)		
1-30 นาที	71	67.6
31-60 นาที	23	21.9
61-90 นาที	5	4.8
ไม่มีการให้บริการ	6	5.7
การตัดผม (น้ำยาดัดผม)		
1-60 นาที	23	21.9
61-120 นาที	11	10.5
121-180 นาที	6	5.7
181-240 นาที	5	4.8
241-300 นาที	4	3.8
ไม่มีการให้บริการ	56	53.3

ปัจจัยด้านสภาพการทำงาน	จำนวน (N = 105)	ร้อยละ
การเปลี่ยนสีผมแบบย้อมผม/กัดสีผม (น้ำยาย้อมผม, สารฟอกสีผม)		
1-60 นาที	27	25.7
61-120 นาที	28	26.7
121-180 นาที	6	5.7
181-240 นาที	2	1.9
ไม่มีการให้บริการ	42	40.0
การยัดผม (น้ำยายัดผม)		
1-60 นาที	15	14.3
61-120 นาที	6	5.7
121-180 นาที	11	10.5
180-240 นาที	17	16.2
241-300 นาที	5	4.8
มากกว่า 300 นาที	2	1.9
ไม่มีการให้บริการ	49	46.7
การได้รับการอบรมความรู้เกี่ยวกับอันตราย และการป้องกันอันตรายจากการใช้สารเคมี		
ไม่เคย	79	75.2
เคย	26	24.8

ปัญหาสุขภาพที่เกิดจากการใช้สารเคมีในการทำงาน

จากการเก็บข้อมูลปัญหาสุขภาพที่เกิดจากการใช้สารเคมีในการทำงาน ในช่วง 3 เดือนที่ผ่านมาของประชากร พบว่าไม่มีอาการ (ร้อยละ 66.67) มีอาการ (ร้อยละ 33.33) โดยพบว่ามีอาการในระยะ 7 วัน มากที่สุด (ร้อยละ 20.95) ส่วนใหญ่อาการที่พบบ่อยคือ อาการทางผิวหนัง (ร้อยละ 29.49) รองลงมาคือ อาการทางระบบทางเดินหายใจ (ร้อยละ 28.29) และน้อยที่สุดคือ อาการทางตา (ร้อยละ 10.26) ดังตารางที่ 2

ตารางที่ 2 จำนวนและร้อยละของผู้ตอบแบบสอบถาม จำแนกตามความชุกปัญหาสุขภาพ
ที่เกิดจากการใช้สารเคมีในการทำงาน ในช่วง 3 เดือนที่ผ่านมา (N = 105)

ความชุกของปัญหาสุขภาพ (ในช่วง 3 เดือนที่ผ่านมา)	จำนวน (คน)	ร้อยละ
ไม่มีอาการ	70	66.67
มีอาการ	35	33.33
ในระยะ 7 วัน	22	20.95
ในระยะ 1 เดือน	7	6.67
ในระยะ 3 เดือน	6	5.71
อาการที่พบ (ตอบได้มากกว่า 1 ข้อ)		
อาการทางผิวหนัง	18	29.49
• คันที่ผิวหนัง/แห้ง/ผิวแตก	13	16.67
• ผด/ผื่น/ตุ่มพุพอง/บริเวณผิวหนังลมพิษเป็นผื่นนูนแดง คันทั่วร่างกาย	7	8.97
• เจ็บ แสบ ผิวหนังอักเสบ บวมแดง ปวดแสบปวดร้อน	3	3.85
อาการทางเดินหายใจ	16	28.29
• เจ็บคอ/คอแห้ง/ระคายเคืองคอ	7	8.97
• ระคายเคืองจมูก/คันจมูก/แสบจมูก/น้ำมูกไหลจากสารเคมี	12	15.48
• ไอ/หอบ/อาการเหนื่อย/หายใจติดขัด	1	1.28
• เจ็บหน้าอก/แน่นหน้าอก	2	2.56
อาการทางตา	8	10.26
• ตาแดง/แสบระคายเคืองตา/น้ำตาไหล	8	10.26
อาการทางระบบประสาท	12	24.34
• อ่อนเพลีย/กล้ามเนื้ออ่อนล้า	6	7.69
• ปวดศีรษะ/มึนงง/เวียนศีรษะ/ตาพร่ามัว	7	8.97
• เหนื่อยออก/มือสั่น/ใจสั่น	2	2.56
• คลื่นไส้/อาเจียน	1	1.28
• อาการชาตามร่างกาย	2	2.56
• เป็นตะคริว	1	1.28
อาการอื่น ๆ	6	7.69

พฤติกรรมการป้องกันความอันตรายจากการใช้สารเคมีในร้านเสริมสวย

จากการเก็บข้อมูลประชากรมีระดับพฤติกรรมการป้องกันความอันตรายจากการใช้สารเคมีในร้านเสริมสวย เมื่อพิจารณาพฤติกรรมการป้องกันภาพรวม พบว่าข้อที่มีคะแนนมากที่สุดคือ การล้างมือหลังจากสัมผัสสารเคมีในการให้บริการ ดัดผม ย้อมผม ยืดผม เปลี่ยนสีผม จัดแต่งทรงผม ($\mu \pm \sigma = 3.82 \pm 0.45$) รองลงมาคือ ปิดฝาขวดหรือภาชนะที่บรรจุสารเคมีเมื่อใช้เสร็จ ($\mu \pm \sigma = 3.81 \pm 0.42$) และที่มีคะแนนน้อยที่สุดคือ การไปตรวจสุขภาพประจำปี อยู่ในระดับปานกลาง ($\mu \pm \sigma = 2.47 \pm 1.14$) ดังตารางที่ 3

ตารางที่ 3 ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ของพฤติกรรมการป้องกันอันตรายจากการใช้สารเคมี (N = 105)

พฤติกรรมการป้องกันอันตรายจากสารเคมี	μ	σ	ระดับพฤติกรรม
1. ท่านอ่านฉลากก่อนใช้ผลิตภัณฑ์แต่งผม-เสริมสวยชนิดใหม่	3.66	0.51	สูง
2. ท่านปฏิบัติตามคำแนะนำของฉลากผลิตภัณฑ์แต่งผม-เสริมสวยอย่างเคร่งครัด	3.77	0.47	สูง
3. ท่านใส่ถุงมือ ผ้าปิดปาก-ปิดจมูก เสื้อกาวน์ ในขณะที่ทำงาน เพื่อป้องกันการสัมผัสสารเคมี เช่น น้ำยาย้อมผม น้ำยาดัดผม น้ำยายืดผม	3.07	0.51	สูง
4. ท่านล้างมือหลังจากสัมผัสสารเคมีในการให้บริการ ดัดผม ย้อมผม ยืดผม เปลี่ยนสีผม จัดแต่งทรงผม	3.82	0.45	สูง
5. ท่านเปิดหน้าต่าง/ประตู ในขณะที่ทำงาน หรือระบายอากาศโดยเปิดพัดลมหรือเครื่องดูดอากาศที่ได้มาตรฐาน	3.00	0.68	สูง
6. ท่านปิดฝาขวดหรือภาชนะที่บรรจุสารเคมีเมื่อใช้เสร็จ	3.81	0.42	สูง
7. ท่านแยกเก็บผลิตภัณฑ์แต่งผม-เสริมสวยที่มีส่วนผสมของสารเคมีห่างจากวัตถุไวไฟ อาหาร และห่างจากมือเด็กเอ๋อมถึง	3.06	0.79	สูง
8. ท่านล้างทำความสะอาดอุปกรณ์หลังการใช้ทันที เช่น แปรง หวี หรือภาชนะที่ใช้ในการผสมสารเคมีในการทำผม	3.03	0.69	สูง

พฤติกรรมป้องกันอันตรายจากสารเคมี	μ	σ	ระดับพฤติกรรม
9. ท่านแยกทิ้งขวด กระป๋องที่ปนเปื้อนสารเคมีจากการทิ้งขยะอื่น ๆ	3.27	1.05	สูง
10. ท่านไปตรวจสุขภาพประจำปี	2.47	1.14	ปานกลาง
11. ท่านเลือกซื้อผลิตภัณฑ์แต่งผม-เสริมสวยทุกชนิดในร้านที่ผ่านการรับรองจาก อย.	3.54	0.60	สูง
พฤติกรรมป้องกันอันตรายจากสารเคมีในภาพรวม	3.32	0.66	สูง

เมื่อจำแนกประชากรตามระดับพฤติกรรมป้องกันอันตรายจากการใช้สารเคมีพบว่าส่วนใหญ่มีพฤติกรรมป้องกันอันตรายอยู่ในระดับสูง (ร้อยละ 80.0) รองลงมา คือ พฤติกรรมการป้องกันอันตรายอยู่ในระดับปานกลาง (ร้อยละ 19.05) และน้อยที่สุดคือพฤติกรรมการป้องกันอันตรายอยู่ในระดับต่ำ (ร้อยละ 0.95) ดังตารางที่ 4

ตารางที่ 4 จำนวนและร้อยละของผู้ตอบแบบสอบถาม จำแนกตามระดับพฤติกรรมป้องกันอันตรายจากการใช้สารเคมี (N = 105)

ระดับพฤติกรรม	จำนวน (คน)	ร้อยละ
พฤติกรรมป้องกันอันตรายอยู่ในระดับสูง (3.1-4.00)	84	80.0
พฤติกรรมป้องกันอันตรายอยู่ในระดับปานกลาง (2.1-3.00)	20	19.05
พฤติกรรมป้องกันอันตรายอยู่ในระดับต่ำ (1.0-2.00)	1	0.95
รวม	105	100

ปัจจัยที่ส่งผลต่อพฤติกรรมป้องกันความอันตรายจากการใช้สารเคมีในร้านเสริมสวย
จากการหาความสัมพันธ์ของปัจจัยด้านสภาพการทำงานกับพฤติกรรมป้องกันความอันตรายจากการใช้สารเคมีในร้านเสริมสวย และปัญหาสุขภาพที่เกิดจากการใช้สารเคมีในการทำงานกับพฤติกรรมป้องกันความอันตรายจากการใช้สารเคมีในร้านเสริมสวย พบว่ามีความสัมพันธ์อย่างไม่มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

อภิปรายผลการวิจัย

จากผลการสำรวจความชุกของปัญหาสุขภาพที่เกิดจากการใช้สารเคมีในการทำงานของพนักงานในร้านเสริมสวย พบว่ากว่าร้อยละ 33.33 มีอาการที่เกิดจากการใช้สารเคมีในการทำงาน โดยพบว่ามีอาการในช่วงระยะเวลา 7 วัน มากที่สุด (ร้อยละ 20.95) อาการที่พบมากที่สุดคือ อาการทางผิวหนัง (ร้อยละ 29.49) รองลงมาคือ อาการทางระบบทางเดินหายใจ (ร้อยละ 28.29) สอดคล้องกับการศึกษาของพรแก้ว เหลืองอัมพร, แอนน์ จิระพงษ์สุวรรณ, สุรินทร กลั้มพากร, และ สรา อภรณ์ (2557) ได้ศึกษาเรื่องปัจจัยที่มีความสัมพันธ์กับพฤติกรรมป้องกันอันตรายจากการใช้สารเคมีของช่างเสริมสวยในกรุงเทพมหานคร พบว่าปัญหาสุขภาพของช่างเสริมสวยที่เกี่ยวข้องกับการใช้สารเคมีในการทำงาน กว่าร้อยละ 40 มีอาการที่เกิดจากการใช้สารเคมีในการทำงาน โดยพบว่ามีอาการในช่วงระยะเวลา 7 วัน มากที่สุด (ร้อยละ 47.2) อาการที่พบบ่อยที่สุด คือระบบทางเดินหายใจ (ร้อยละ 50.01) และการศึกษาของ Mandiracioglu, Kose, Gozaydin, Turken, & Kuzucu (2009) พบว่าผู้ประกอบการอาชีพช่างเสริมสวยมีรายงานอาการแพ้ที่ผิวหนัง ตา หายใจลำบาก ร้อยละ 35 และการศึกษาของปิยะ แซ่จั้ง (2555) พบความชุกของการเกิดผื่นของผิวหนังอักเสบบริเวณมือในกลุ่มนักศึกษาช่างทำผมในเขตกรุงเทพมหานคร ร้อยละ 22.4 ซึ่งปัญหาสุขภาพนี้เกิดจากการสัมผัสน้ำยาขัดผมมากที่สุด (ร้อยละ 17.4) รองลงมาคือ น้ำยาย้อมผมและน้ำยาดัดผม (ร้อยละ 16.9 และ 15 ตามลำดับ) สอดคล้องกับข้อมูลของศิรินทิพย์ ชาญด้วยวิทย์, และ ภัทราวดี จารวัฒนธรรม (2556) ที่อธิบายถึงความเสี่ยงต่อสุขภาพจากการใช้ผลิตภัณฑ์แต่งเสริมสวยผม เช่น น้ำยายัดผม น้ำยาย้อมผม และน้ำยาดัดผม ที่อาจพบฟอร์มัลดีไฮด์ (Formaldehyde: CH_2O) แอมโมเนียไฮดรอกไซด์ (Ammonium hydroxide: NH_4OH) ไฮโดรเจนเปอร์ออกไซด์ (Hydrogen peroxide: H_2O_2) ซิลเวอร์ไนเตรต (Silver nitrate: AgNO_3) ฟีนีดี (p-Phenylenediamine: $\text{C}_6\text{H}_8\text{N}_2$) แอมโมเนียมเปอร์ซัลเฟต (Ammonium persulfate: $(\text{NH}_4)_2\text{S}_2\text{O}_8$) ไอโซโพรพิลแอลกอฮอล์ (Isopropyl alcohol: $\text{C}_3\text{H}_8\text{O}$) ที่อาจพบเป็นส่วนผสมเมื่อสัมผัสทางการหายใจ ทำให้เกิดอาการไอ เจ็บคอ หายใจติดขัด เมื่อสัมผัสทางผิวหนัง ทำให้เป็นผื่นแดง ปวดแสบปวดร้อน และผิวหนังไหม้ สัมผัสถูกตา ทำให้ตาแดง เคืองตา เจ็บตา และการมองเห็นไม่ชัดเจน จะทำให้เกิดการระคายเคือง ซึ่งบางสารอาจก่อมะเร็งและความผิดปกติอื่น ๆ ได้ ส่วนการดูแลรักษาเมื่อเกิดปัญหาสุขภาพจากการทำงาน ได้แก่ ปล่อยให้หายเองมากที่สุด (ร้อยละ 47.22) การปฐมพยาบาลเบื้องต้นและซื้อยามารักษาเอง (ร้อยละ 16.67) ทั้งนี้อาจเนื่องมาจากการเป็นกรเจ็บป่วยที่เกิดขึ้นในระยะสั้น ทำให้พนักงานในร้านเสริมสวยหายจากอาการป่วย และมีการปฐมพยาบาลเบื้องต้นหรือซื้อยามารักษาเอง จึงตัดสินใจไม่ไปพบแพทย์

พฤติกรรมกรรมการป้องกันอันตรายจากการใช้สารเคมีในการทำงานของพนักงานในร้านเสริมสวย พบว่าพนักงานในร้านเสริมสวยมีคะแนนพฤติกรรมกรรมการป้องกันอันตรายอยู่ในระดับสูง ร้อยละ 80 สอดคล้องกับการศึกษาของพรแก้ว เหลืองอัมพร, แอนน์ จิระพงษ์สุวรรณ, สุรินทร์ กลัมพากร, และ สรา อารณณ์ (2557) ได้ศึกษาเรื่องปัจจัยที่มีความสัมพันธ์กับพฤติกรรมป้องกันอันตรายจากการใช้สารเคมีของช่างเสริมสวยในกรุงเทพมหานคร พบว่าช่างเสริมสวยมีพฤติกรรมป้องกันอันตรายจากการใช้สารเคมีโดยรวมอยู่ในระดับสูง ร้อยละ 95.5 ทั้งนี้จากการสำรวจพบว่าพนักงานในร้านเสริมสวยไม่เคยได้รับการอบรมความรู้เกี่ยวกับอันตรายและการป้องกันอันตรายจากการใช้สารเคมี ร้อยละ 75.2 และเป็นผลมาจากร้านเสริมสวยส่วนใหญ่เป็นเจ้าของร้านที่ดำเนินกิจการเอง ร้อยละ 74.3 และร้านเสริมสวยเป็นธุรกิจเกี่ยวกับการให้บริการที่ต้องเน้นเรื่องความสะอาด ความปลอดภัย เพื่อสร้างความมั่นใจให้กับลูกค้าที่มาใช้บริการ จึงทำให้พฤติกรรมกรรมการป้องกันอันตรายอยู่ในระดับสูง แต่เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อพบว่าพฤติกรรมกรรมการตรวจสุขภาพประจำปีของพนักงานร้านเสริมสวยยังอยู่ในระดับปานกลาง ทั้งนี้อาจเนื่องมาจากพนักงานในร้านเสริมสวยบางส่วนเป็นแรงงานนอกระบบ ทำให้ขาดความรู้ความเข้าใจในสิทธิ กฎหมาย และสุขภาพความปลอดภัยในการทำงานที่พึงมีพึงได้ (แผนพัฒนาคุณภาพชีวิตแรงงาน (นอกระบบ), 2562) จึงทำให้ไม่ได้ใส่ใจในการไปตรวจสุขภาพเพื่อความปลอดภัยของตนเองในการทำงาน

ปัจจัยที่ส่งผลต่อพฤติกรรมกรรมการป้องกันความอันตรายจากการใช้สารเคมีในร้านเสริมสวย พบว่าความสัมพันธ์ของปัจจัยด้านสภาพการทำงานกับพฤติกรรมกรรมการป้องกันความอันตรายจากการใช้สารเคมีในร้านเสริมสวย และปัญหาสุขภาพที่เกิดจากการใช้สารเคมีในการทำงานกับพฤติกรรมกรรมการป้องกันความอันตรายจากการใช้สารเคมีในร้านเสริมสวย พบว่ามีความสัมพันธ์อย่างไม่มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ซึ่งไม่สอดคล้องกับการศึกษาของพรแก้ว เหลืองอัมพร, แอนน์ จิระพงษ์สุวรรณ, สุรินทร์ กลัมพากร, และ สรา อารณณ์ (2557) ได้ศึกษาเรื่องปัจจัยที่มีความสัมพันธ์กับพฤติกรรมป้องกันอันตรายจากการใช้สารเคมีของช่างเสริมสวยในกรุงเทพมหานคร พบว่าระยะเวลาในการทำงานต่อวันมีความสัมพันธ์ทางลบกับพฤติกรรมป้องกันอันตรายจากการใช้สารเคมี และความคาดหวังในความสามารถของตนเองต่อพฤติกรรมป้องกันอันตรายจากการใช้สารเคมีมีความสัมพันธ์ทางบวกกับพฤติกรรมกรรมการป้องกันอันตรายจากการใช้สารเคมีอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ

สรุปผลการวิจัยและข้อเสนอแนะ

สรุปผลการวิจัย

ความชุกของปัญหาสุขภาพที่เกิดจากการใช้สารเคมีในการทำงานของพนักงานในร้านเสริมสวย มีอาการที่เกิดจากการใช้สารเคมีในการทำงาน โดยพบว่ามีอาการที่พบบ่อยที่สุดคือ ระบบทางเดินหายใจ และพนักงานในร้านเสริมสวยมีพฤติกรรมป้องกันอันตรายจากสารเคมีอยู่ในระดับสูง ความสัมพันธ์ของปัจจัยด้านสภาพการทำงานกับพฤติกรรมป้องกันความอันตรายจากการใช้สารเคมีในร้านเสริมสวย และปัญหาสุขภาพที่เกิดจากการใช้สารเคมีในการทำงานกับพฤติกรรมป้องกันความอันตรายจากการใช้สารเคมีในร้านเสริมสวย มีความสัมพันธ์อย่างไม่มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

ข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้

1. โรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบลบ้านดู่ และเทศบาลตำบลบ้านดู่ ควรส่งเสริมนโยบายการจัดการป้องกันอันตรายจากการใช้สารเคมีในร้านเสริมสวยอย่างจริงจัง ได้แก่ การจัดการให้มีอุปกรณ์ป้องกันอันตรายส่วนบุคคล การจัดการให้มีระบบระบายอากาศภายในร้าน และการจัดให้มีการระบายของเสียและขยะที่ถูกต้องอย่างต่อเนื่อง
2. โรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบลและองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ควรจัดให้มีโปรแกรมส่งเสริมให้ผู้ประกอบการและพนักงานในร้านเสริมสวยมีพฤติกรรมป้องกันอันตรายจากการใช้สารเคมีในการทำงานโดยใช้แหล่งข้อมูลข่าวสารต่าง ๆ รวมไปถึงจนถึงการอบรมให้ความรู้เกี่ยวกับอันตรายและการป้องกันอันตรายจากการใช้สารเคมีทุก ๆ 1 ปี ก่อนการต่อใบอนุญาตประกอบกิจการที่เป็นอันตรายต่อสุขภาพ และควรจัดอบรมด้านการปฐมพยาบาลเบื้องต้นให้กับพนักงานร้านเสริมสวย เพื่อช่วยลดอันตรายที่รุนแรงจากการใช้สารเคมีในการทำงาน
3. หน่วยงานที่เกี่ยวข้องในการจัดโปรแกรมตรวจสุขภาพประจำปีให้แก่พนักงานร้านเสริมสวย โดยให้บริการเชิงรุก เนื่องจากร้านเสริมสวยเป็นธุรกิจขนาดเล็ก บางร้านพนักงานในร้านเป็นแรงงานนอกระบบทำให้ขาดความรู้ความเข้าใจในสิทธิสุขภาพความปลอดภัยในการทำงานที่พึงมีพึงได้
4. โรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบลและองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ควรมีการรณรงค์ให้พนักงานร้านเสริมสวยใส่อุปกรณ์ป้องกันอันตรายส่วนบุคคล

ข้อเสนอแนะในการทำวิจัยครั้งต่อไป

1. ควรประเมินความเสี่ยงจากการทำงาน ได้แก่ แสงสว่าง ความร้อน เสียงดัง สารเคมี ฝุ่นละออง การยศาสตร์ อุบัติเหตุ ชีวภาพ สภาพการทำงาน ระบบระบายอากาศ สุขาภิบาลและระบบสนับสนุนอื่น ๆ พฤติกรรมสุขภาพ และจิตสังคมให้ครอบคลุมทุก ๆ ด้าน
2. ควรมีการติดตามไปข้างหน้า (Prospective Study) เพื่อให้ได้ข้อมูลที่ชัดเจนครอบคลุมยิ่งขึ้น และเป็นการเฝ้าระวังปัจจัยต่าง ๆ ที่ก่อให้เกิดอันตรายด้านเคมีที่สำคัญในการทำงาน รวมถึงปัญหาสุขภาพที่เกี่ยวข้องจากใช้สารเคมีในการทำงาน

เอกสารอ้างอิง

- กรมพัฒนาธุรกิจการค้า กระทรวงพาณิชย์. (2547). *บทสรุปโครงการศึกษาวิจัยธุรกิจบริการสู่ตลาดโลก “ประเภทธุรกิจเสริมสวย”*. สืบค้น 1 ธันวาคม 2564, จาก https://dbd.go.th/download/doc/1summary_of_beauty_salon.doc
- กองสาธารณสุขและสิ่งแวดล้อม เทศบาลตำบลบ้านคู. (2563). สืบค้น 1 ธันวาคม 2564, จาก <http://www.bandu.go.th>
- ธุรกิจร้านเสริมสวย. (2553). สืบค้น 1 ธันวาคม 2564, จาก <https://km.wu.ac.th/file/20160105-l27eJ.pdf>
- นลินี ศรีพวง. (2557). *อาชีวอนามัยและความปลอดภัยกับงานเสริมสวย*. สืบค้น 1 ธันวาคม 2564, จาก <http://ipcs.fda.moph.go.th/csnetNEW/FileNewsLetter/chemical%2019-1%20%20by%20for%20-%20proof%20%20-%20sm.pdf>
- ประกาศกระทรวงสาธารณสุขที่ 5/2538. (2538). *เรื่องกิจการที่เป็นอันตรายต่อสุขภาพ*. สืบค้น 1 ธันวาคม 2564, จาก <http://www.ssonanoi.com/web2012/attachments/096>
- ปวีณา ลิ้มปิที่ปรากการ, พลากร สืบสำราญ, และ ขนิษฐา ปุยฝ้าย. (2560). ปัจจัยที่มีความสัมพันธ์ต่อพฤติกรรมป้องกันอันตรายจากการใช้สารเคมีของผู้ประกอบอาชีพบริการตกแต่งผม-เสริมสวย ในเขตเทศบาลเมืองพินุลมิ่งสาหาร จังหวัดอุบลราชธานี. ใน *การประชุมวิชาการด้านโรคจากการประกอบอาชีพและสิ่งแวดล้อมแห่งชาติ ครั้งที่ 8* (น. 1-19). อุบลราชธานี: มหาวิทยาลัยอุบลราชธานี.
- ปิยะ แซ่จ้ง. (2555). ความชุกและปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับการเกิดผื่นผิวหนังอักเสบบริเวณมือ ในนักศึกษาช่างทำผมหญิงในเขตกรุงเทพมหานคร. *วารสารควบคุมโรค*, 38(2), 77-86.
- แผนพัฒนาคุณภาพชีวิตแรงงาน. (2562). ใน *เอกสารแผนงานพัฒนาคุณภาพชีวิตแรงงาน (นอกระบบ) สำนักสร้างเสริมสุขภาวะประชากรกลุ่มเฉพาะ (สำนัก 9) สำนักงานกองทุนสนับสนุนการสร้างเสริมสุขภาพ*.

- พรแก้ว เหลืองอัมพร, แอนน์ จิระพงษ์สุวรรณ, สุรินธร กล่อมพากร, และ สรา อภรณ์. (2556). ปัจจัยที่มีความสัมพันธ์กับพฤติกรรมอันตรายจากการใช้สารเคมีของช่างเสริมสวย ในกรุงเทพมหานคร. *วารสารพยาบาลสาธารณสุข*, 28(2), 51–64.
- พิมาน ธีระรัตนสุนทร, บุญเรือง ชูงหวล, และ มุกดาวรรณ ยวงเดชกล้า. (2560). ความรู้ ทักษะ และพฤติกรรมการป้องกันความเสี่ยงจากการสัมผัสสารฟอร์มาลดีไฮด์ของผู้ประกอบอาชีพช่างเสริมสวย อำเภอท่าศาลา จังหวัดนครศรีธรรมราช. *วารสารวิชาการสาธารณสุข*, 26(3), 506–515.
- วันชัย สุธีวีระขจร. (2554). อาชีวอนามัยในอุตสาหกรรมทางด้านความสวยงาม. ใน *เอกสารการอบรมผู้ประกอบการบริการเสริมสวยหรือแต่งผมตามโครงการพัฒนายกระดับมาตรฐานสถานประกอบการรุ่นที่ 1 วันที่ 21 กุมภาพันธ์ 2554 ณ โรงแรมรอยัลลิเวียร์ เขตบางพลัดกรุงเทพมหานคร เรื่องปัญหาสุขภาพจากการประกอบอาชีพเสริมสวยหรือแต่งผม*. กรุงเทพฯ: กองสุขาภิบาลสิ่งแวดล้อม สำนักงานอำนวยการ.
- ศิรินทร์ทิพย์ ชาญด้วยวิทย์ และ ภัทราวดี จารวัฒน์ธรรม. (2556). *คู่มือประเมินความเสี่ยงจากการทำงานกลุ่มผู้ประกอบอาชีพช่างเสริมสวย*. สืบค้น 1 ธันวาคม 2563, จาก http://www.summacheeva.org/documents/book_2556_006.pdf
- Gago, D. M., Castelao, J. E., Yuan, J. M., Yu, M. C., & Ross, R. K. (2001). Use of Permanent Hair Dyes and Bladder Cancer Risk. *International Journal of Cancer*, (91), 575–9.
- Hashemi, N., Boskababy, H., & Nazari, A. (2010). Occupational Exposures and Obstructive Lung Disease: A Case-control Study in Hairdresser. *The Science Journal of the American Association for Respiratory Care*, 55(7), 895–900.
- Leino, T., Tammilehton, L., Luukkonen, R., & Nordman H. (1997). Self-reported Respiratory Symptoms and Diseases among Hairdressers. *Journal of Occupational and Environmental Medicine*, 54(6), 452–455.
- Lind, M. L. et al. (2007). Incidence of Hand Eczema in Female Swedish Hairdressers. *Journal of Occupational and Environmental Medicine*, 64, 191–195.
- Mandiracioglu, A., Kose, S., Gozaydin, A., Turken, M., & Kuzucu, L. (2009). Occupational Health Risks of Barbers and Coiffeurs in Izmir. *Indian Journal of Occupational and Environmental Medicine*, 13, 92–96.

- Moscato, G., Pignatti, P., Yacoub, M. R., Romano, C., Spezia, S., & Perfetti, L. (2005). Occupational Asthma and Occupational Rhinitis in Hairdressers. *Chest*, 128(5), 3590–98.
- Ronda, E., Garcia, A. M., Paya, J. S., & Moen, B. E. (2009). Menstrual Disorders and Sub Fertility in Spanish Hairdresser. *European Journal of Obstetrics & Gynecology and Reproductive Biology*, 147, 61–64.